

สติทันความคิด

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ๑. ปฏิบัติธรรมที่บ้าน กับปฏิบัติธรรมที่วัด อย่างไหนจิตจะสงบเร็วกว่ากันครับ

๒. อุทิศส่วนกุศลอย่างไรครับ เจ้ากรรมนายเวรจึงได้รับบุญส่งถึง

ถาม : ๑. ปฏิบัติธรรมที่บ้าน กับปฏิบัติธรรมที่วัด อย่างไหนจิตจะสงบเร็วกว่ากัน

ตอบ : ถ้าพูดถึงปฏิบัติขณะจิตที่มันดี อยู่ที่บ้านสงบเร็วกว่าที่วัดก็มี ปฏิบัติที่วัดสงบเร็วกว่าที่บ้านก็มี ปฏิบัติที่บ้านดีดี พอจะปฏิบัติที่วัด ไปพยายามตั้งใจ ไม่สงบเลย ปฏิบัติที่วัดดีดี มา ๓ วัน ๔ วันปฏิบัติดีมากต้องกลับบ้าน พอปฏิบัติที่บ้าน ไปถึงบ้านปฏิบัติไม่ดีเลย เห็นไหม

อันนั้นคือสถานที่ แต่การปฏิบัติมันอยู่ที่จิต อยู่ที่จิตเราจะดีหรือจิตเราไม่ดี แล้วระหว่างที่จิตมันดีมันอยู่ที่ไหนล่ะ มันอยู่ที่บ้านหรือมันอยู่ที่วัด ขณะอยู่ที่บ้านจิตใจดีมาก การปฏิบัติสมควรมันก็ลงได้ มันสำคัญที่จิตของเรามันสมควรแล้วมันพอดีใจ มัชฌิมาปฏิปทา พอดีสมควรกับมัน ปฏิบัติที่ไหนตรงนั้นสำคัญ วัดหรือบ้านเป็นแค่สถานที่เท่านั้น

ฉะนั้น สถานที่ที่วัด ถ้าแบบว่าเอาแต่เรื่องสถานที่ สถานที่ที่วัดจะดีกว่าที่บ้าน เพราะว่าที่บ้าน เวลาเราอยู่ที่บ้าน เห็นไหม อย่างเช่นเราอยู่ที่บ้าน เจ็บไข้ได้ป่วยคนเดียวเราก็ต้องค้ำรบนของเราเอง ถ้าไปอยู่ที่วัด เห็นไหม ที่วัดเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม มีหมู่ มีคณะ มันมีพรรค มีพวก มีอะไร ไข้ เวลาปฏิบัติที่วัดนะไม่มีใครมาดูแล คนตายที่วัดก็เยอะ ไปปฏิบัติที่วัด ตายยังไม่มีใครรู้เลยนะ กว่าจะไปเจอเข้านี่นอนขึ้นแล้ว เพราะอะไร เพราะปฏิบัติที่วัดมันอดอาหารหลายๆ วัน

ฉะนั้น สิ่งที่มาปฏิบัติที่วัดมันแบบว่าเป็นผู้ใหญ่ ถ้าปฏิบัติที่บ้านก็เป็นเรื่องส่วนตัวของเรา ฉะนั้น คนเรามันอยู่ที่จริตนิสัยด้วย นิสัยชอบอยู่คนเดียว ชอบอย่างไร เห็นไหม เวลาอยู่ที่วัด

พระก็อยู่วัด ออกพรรษาพระชุกงก็ไปอยู่คนเดียวในป่า ไปคนเดียว เดินไปคนเดียวในป่า มันเอา
ความสงบ ความวิเวก

ฉะนั้น

ถาม : ปฏิบัติที่บ้านหรือปฏิบัติที่วัด อย่างไหนจิตสงบเร็วกว่ากัน

ตอบ : ก็บอกกินข้าวที่บ้านกับกินข้าวที่วัดอันไหนจะอึดดีกว่ากัน มันก็เหมือนกัน กิน
ข้าวที่บ้านก็ได้ กินข้าวที่วัดก็ได้ กินแล้วมันก็อึดเหมือนกัน แต่อยู่ที่ว่ามันสมดุลตรงไหนเท่า
นั่นเอง เอามาเป็นสิ่งที่ว่าเอาแพ้เอาชนะกันไม่ได้

ถาม : ๒. อุทิสบุญกุศลอย่างไร เจ้ากรรมนายเวรถึงได้รับผลบุญนั้น

ตอบ : ตั้งใจอุทิสของเรานี้แหละ เราทำบุญกุศลแล้วอุทิส เวรย่อมระงับด้วยการไม่จอง
เวร มีเวรมีกรรมต่อกันแล้วเราอุทิสส่วนกุศลให้ จะทำอะไรดี แม้แต่ปฏิบัตินั่งภาวนาของเรา จิตเรา
ดีเราก็อุทิสส่วนกุศลให้ นี่อุทิสส่วนกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร มี
เวรมีกรรมต่อใครขอให้เลิกแล้วไปต่อกัน อุทิสให้ตลอด อุทิสอย่างนี้ถึง

พออุทิส ต้องไปอุทิสบนดวงอาทิตย์เลย อุทิส ต้องไปดวงจันทร์เลย ทุกคนเวลาเขียน
ธรรมะว่าอย่างนั้นนะ จะปฏิบัติธรรมต้องอย่างนั้นๆ อุทิสส่วนกุศลก็ต้องไปดวงอาทิตย์เลย ก็
ต้องไปสร้างยานอวกาศกันก่อน แล้วก็ขึ้นไปดวงอาทิตย์ ไปถึงดวงอาทิตย์แล้วก็จะไปอุทิสส่วน
กุศล พอเข้าไปถึงดวงอาทิตย์มันละลายหมดแล้ว ไม่ได้อุทิสให้ใครเลย เพราะกลัวจะอุทิสส่วน
กุศลให้ใครได้หรือไม่ได้ไง

อุทิสส่วนกุศลนะ ใจถึงใจ เวลาใครญาติพี่น้องเสียชีวิต เห็นไหม อทาสี เม อทาสี เมฯ
พระพุทธเจ้าสอน เมื่อก่อนคนยังโง่อยู่ เวลากราบก็กราบดวงอาทิตย์ กราบภูเขา กราบก้อนเมฆ
กราบไฟ กราบต่างๆ เดี่ยวนี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ว “เวลาญาติพี่น้อง
ของเราเสียชีวิตไป ตายไป อย่าเสียใจ อย่าร้องไห้ ให้ทำบุญกุศล แล้วอุทิสส่วนกุศลให้ถึงกัน” นี่ใจสู่
ใจ ใจของเรานะ คิดถึง ระลึกถึง เราคิดแต่ความดีๆ ต่อกัน เห็นไหม เวลาลูกหลานเราอยู่ห่างตัว
เรา เราห่วงเขาไหม เราคิดถึงเขาไหม อันนี้สำคัญ ความคิดถึงกัน ความระลึกถึงกัน

ฉะนั้น เวลาเราทำบุญกุศลแล้วอุทิสให้กันนี่มันถูกต้องไหม นี่อุทิสคืออะไรล่ะ?

อุทิศก็ความรู้สึกเราไง ถ้าไม่มีความรู้สึก เอาอะไรอุทิศ ใจดวงนี้อุทิศให้กับเจ้ากรรมนายเวรของเรา ความรู้สึกของเรา ความรู้สึกเราคิดถึงพ่อถึงแม่ถึงญาติของเรา คิดถึงคุณงามความดีของท่าน แล้วเราอุทิศส่วนกุศลของเราให้ท่าน ให้ท่าน อุทิศตรงนี้แล้วถึง

คิดถึงได้ไหม ห่วงอาทรไหม? ห่วง ห่วงแล้วเราเอาความดี เพราะเราเอาความดีของเรา เอาเจตนาที่ดีๆ เอาความรู้สึกที่ดีๆ อุทิศให้ต่อกัน

เด็ก ลูกหลานของเรามันคบเพื่อนของมัน เพื่อนมันก็ชวนไป บอกว่าอย่าไปเชื่อนะพ่อแม่ พ่อแม่ไดโนเสาร์ เรามันวัยรุ่น เชื่อวัยรุ่นดีกว่า เห็นไหม นี่เราอุทิศให้เขา อุทิศให้เขาระลึกถึงเรา ถ้าคำพูดอย่างนั้น กรอกหูเขาอย่างนั้น เขาจะได้ไม่ไปตามเพื่อนเขา นี่ถึงเขาอยู่กับเพื่อนเขาเขาก็คิดถึงเรา เด็กบางคนคิดถึงพ่อถึงแม่ เด็กบางคนไม่ระลึกถึงพ่อถึงแม่เลย เด็กบางคนคิดครึ่งๆ กลางๆ นี่อุทิศส่วนกุศล

ทั้งๆ ที่เราก็ดูแลเขาแล้ว เราก็ดูแลแล้ว เราก็ดูแลแล้ว แต่เรื่องเล็กๆ ในใจ เรื่องเล็กๆ ในใจเราก็ดูแลกุศลคุ้มครอง เอาบุญกุศลดูแล ดูแลเขา เขาอยู่ในเหตุการณ์อย่างนั้น สถานะอย่างนั้น เด็กมันต้องคบเพื่อนมันเป็นธรรมดา เขามีสังคมของเขา ทุกคนมีสังคมของตัวเอง แล้วสังคมของเขา ในสังคมอย่างนั้นเขาก็เชื่อถือกัน แล้วอย่างเรามันต่างวัย ต่างวัยก็บอกได้ว่าแต่ละปี ไอ้ไดโนเสาร์ ก็ไดโนเสาร์นี้เลี้ยงมันมา ก็ไดโนเสาร์ดูแลมันมาทั้งนั้นนะ แต่มันว่าไดโนเสาร์ นี่อุทิศส่วนกุศล ใจถึงใจใจ

ฉะนั้น บอกว่า

ถาม : อุทิศบุญกุศลอย่างไรครับ เจ้ากรรมนายเวรถึงจะได้รับ

ตอบ : อุทิศจากความรู้สึกของเรา ถ้าบุญกุศลเราทำที่ไหนแล้วนี่ระลึกถึงแล้วอุทิศไป อุทิศไป ความรู้สึกของเรามันติดตราแล้ว ไม่ต้องให้ใครมารับประกันหรอก ความรู้สึกของเรามันติดตราเพราะเราอุทิศของเรา เราทำของเราแล้ว ประโยชน์ของเราสำเร็จแล้ว เราทำเพื่อตรงนี้ นี่พูดถึงปัญหานี้แหละ จบ

ถาม : ข้อ ๑๐๘๕. เรื่อง “ความเหมือนและความต่าง”

กราบนมัสการหลวงพ่อกีเฑาะพเป็นอย่างสูง หนูขออนุญาตเล่าเรื่องราวและสอบถามจากสิ่งที่เกิดขึ้นจากการภาวนาเข้าค่ะ

๑. เมื่อช่วงวันเข้าพรรษาหนูได้ไปภาวนาที่วัด และได้มีโอกาสฟังธรรมหลวงพ่อดอกคำถามผู้ภาวนาท่านหนึ่ง เกี่ยวกับที่เขาภาวนาแล้วเกิดความคิด แล้วเขาพิจารณาแยกความคิดออกเป็นอย่างไร ประมาณนี้ หลวงพ่อกีสอนเพิ่มเติม (ตอนนั้นหนูจำได้ ตอนนั้นหนูลืมแล้ว) แต่ตอนที่ฟังอยู่หนูก็เปรียบเทียบกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับหนูตอนภาวนาว่ามีบางอย่างเหมือนกัน แต่การพิจารณาต่างกัน ตอนนั้นหนูก็คิดแล้วว่าเดี๋ยวเขียนมาถามหลวงพ่อดีกว่า

คือครั้งหนึ่งหนูภาวนาพุทโธจนถึงเหตุการณ์ คือหนูเห็นความคิดมันเกิดขึ้น เรามองเห็นเขาร้อยเรียงเรื่องระยะหนึ่งแล้วก็หยุด แล้วเรื่องใหม่ก็ออกมาอีก ร้อยเรียงสักพักก็หยุด ครั้งแล้วครั้งเล่า มันเหมือนเรายืนหันหลังอยู่ แล้วมีคนคนหนึ่งอยู่ข้างหลังเรา เขาปล่อยความคิดออกมา แล้วเรายืนมองอยู่ เห็นความคิดและรู้ว่าไม่มีใครอีกคนเป็นคนปล่อยออกมา แต่เราไม่ได้ยินมอง ทำอะไรไม่ได้ แล้วหนูก็เกิดความรู้สึกว่า

“นี่ไงที่ว่าเป็นเรา แม้แต่ความคิดเรายังควบคุมไม่ได้เลย จะเป็นเราได้อย่างไร”

แล้วน้ำตาก็ไหลออกมา มันเศร้าหรือสังเวชใจประมาณนั้นค่ะ แล้วมันก็คลายออกจากสมาธิออกมา หนูก็ไม่ได้เล่าให้ครูบาอาจารย์ฟัง เพราะไม่รู้สึกว่ามันผิดปกติอะไร รู้สึกว่าถูกแล้วที่มันเห็นเป็นอย่างนั้น ซึ่งไม่รู้ว่าจริงๆ แล้วมันถูกหรือเปล่านั้น

๒. เมื่อระยะนี้ค่ะ หนูจะมีเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันเกิดขึ้น แล้วหนูสังเกตใจตัวเองตลอดเวลา เรารู้สึกอะไรใหม่ อารมณ์เปลี่ยนแปลง มันรู้สึกว่าใจนี้เป็นปกติ แต่สักพักมันก็ออกไปที่กาย คือที่ไหลมันจะแข็ง เริ่มจะปวดหัว หนูจะรู้สึกหรือคิดว่านี้เราเครียดนะ ทั้งที่เมื่อก็เรายังว่าเฉยๆ แล้วหนูรูปร่างต่างๆ ก็เป็นประเภทเดียวกัน สักพักความรู้สึกที่ผิดปกติ ร่างกายมันเกร็ง หนูจึงเลิกดูทันที แล้วคิดว่ารูปภาพเหล่านี้มีผลต่อความรู้สึกของเรา เพียงแต่เราแยกไม่ออกว่าเรารู้สึกอย่างไร มันทำให้เกิดความคิดว่านี้เป็นกิเลสที่มันละเอียดขึ้นจนเราจับไม่ได้ หรือว่าจิตเรามันเสื่อมลงจนจับความรู้สึกไม่ได้กันแน่

๓/๑. หลวงพ่อกีคะ หนูขออนุญาตสงสัยนิดหนึ่ง เมื่อเราภาวนาแล้วเกิดเวทนาแบบสุดๆ (กระตุกขาแทบหัก) แล้วมันก็ดับเอง ไล่ขึ้นมาจนเหลือแต่ความรู้สึกจุดเดียวประมาณตรง

ระหว่างคิว แ่รู้สึกระยะหนึ่ง (เรารู้ในที่มีคสนิท) แล้วมันก็คลายออกจากสมาธิ ความรับรู้ต่างๆ เริ่มกลับมา ตัวเรากำลังจะเกิดอะไรขึ้น เมื่อเหตุการณ์มันผ่านไปแล้ว อยากรู้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนี้มันมีผลกระทบจิตเราอย่างไร แล้วมันเกิดขึ้นเพื่ออะไรคะ

๓/๒. กับอีกอย่างที่เราเกิดเวทนาสุคๆ เหมือนกัน (ขามันเหมือนเนื้อจะแตก) ตอนนั้น พระอาจารย์ท่านสอนให้พิจารณาอนัตตา แล้วตัวเราก็ตื่นขึ้นมาเองว่าร่างกายนี้ไม่ใช่เรา มันเศร้า และน้ำตาไหล แล้วมันก็ปล่อยเวทนา เหลือแต่ความรู้สึกจุดเดียวเหมือนกัน แต่คราวนี้อยู่ในที่สว่างเหมือนเมฆสักกระยะหนึ่งแล้วคลายออกมา คราวนี้มันรู้สึกสลดใจว่า มันคงคิดว่าเป็นตัวเรามานานแสนนานแล้ว หนูก็คิดเอาเองว่าครั้งนี้มันมีผลต่อจิตแน่นอน เพียงแต่ไม่รู้ว่ามีผลอย่างไร หนูคิดถูกหรือเปล่านั้น

๒ ครั้งนี้หนูเห็นว่ามันมีที่แตกต่างกันและเหมือนกัน

เหตุการณ์ข้อ ๑ และข้อ ๓ เกิดขึ้นตอนหนูภาวนายุบหนอพองหนอ

เหตุการณ์ข้อ ๓/๑ หนูภาวนาแบบยุบหนอพองหนอ

เหตุการณ์ข้อ ๓/๒ หนูพิจารณาอนัตตา

๒ ข้อนี้เกิดขึ้นที่หนูเริ่มภาวนาพุทโธ หลังจากภาวนาพุทโธแล้วมีเหตุการณ์ตามข้อที่ ๑ จนถึงปัจจุบันคะ มันเหมือนเอาเรื่องเก่ามาพูด แต่หนูสังเกตตัวเองว่าระยะหลังมานี้หนูฟังหลวงพ่อบอกเรื่องขึ้น ฟังแล้วมันเปรียบเทียบกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้เลย ไม่เหมือนเมื่อก่อนที่ฟังแล้วมันนึกไม่ออกหรือมันไม่นึก ต่างกับเดี๋ยวนี้อันที่มันมีความรู้สึก

ตอบ : อันนี้คำถามมันยาว เราอ่านให้หมดเลย เพราะมันมีหลายนัยที่เราจะอธิบาย

นัยหนึ่งพิจารณาเวทนาที่มันหยุด มันดับเลย แบบยุบหนอพองหนอ แล้วมันไม่รู้อะไรเลย กับคราวหนึ่งพิจารณาเวทนา ที่มันพิจารณาแบบอนัตตา ความรู้สึกมันแตกต่างกันไป

เอาข้อ ๑ นี้ก่อนนะ เอาข้อที่ว่าเขาภาวนาเริ่มต้น ว่าภาวนาพุทโธ แล้วที่ว่าเห็นคน เห็นใหม่ บอกว่าฟังคนอื่นเขาพูด เวลาอธิบายถึงปัญญาไง ถึงว่าที่เห็นความรู้สึกนึกคิด เขาบอกเขาเคยเห็นเหมือนกัน ความรู้สึกนึกคิดของเขาเวลาเขาภาวนาพุทโธๆ ข้อที่ ๑ ภาวนาพุทโธๆ แล้วเป็นแบบนี้ ภาวนาพุทโธไปแล้ว พอเวลาจิตสงบแล้วเห็นความรู้สึกของตัวเอง เห็นความคิดไป

ที่เขาว่าคูจิตๆ คูจิตเขาก็พยายามจะใช้ปัญญาอบรมสมาธิ คูจิตคือคูความรู้สึกนึกคิด แล้วถ้าความรู้สึกนึกคิดมันปล่อยวางหมดเข้ามามันก็เป็นสมาธิ พอเป็นสมาธิ พอมันเห็นความคิด นี่ความคิด เพราะความคิด จิตเห็นอาการของจิต อาการของจิตไม่ใช่จิต ตัวจิตคือตัวภาสวะ ตัวภพเห็นไหม ธาตุ ๔ และขันธ ๕ กิเลสสวะ อวิชชาสวะ ภาสวะ ตัวภพ

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าตัวภพคือจิตเดิมแท้ ทีนี้จิตเดิมแท้ จิตเดิมแท้คือตัวเองรู้จักตัวเองมันไม่มีตัวเองรู้จักตัวเองใจ แต่ความรู้สึก ความคิดมันจินตนาการต่างๆ มันเลยเห็นได้ ฉะนั้น พอจิตมันคิดเราก็อยู่ที่ความคิดกัน เราไม่เห็นความรู้สึกหรอก เราเห็นแต่ความคิด คิดแล้วมันก็เอาความรู้สึกนี้มาตกอยู่ที่ความรู้สึก อยู่ที่ตัวภพ

ฉะนั้น เวลาเราภาวนา เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พอเวลามันปล่อยเข้ามามันจะเป็นสมาธิ พอสมาธิ พอมันเห็นความคิดใจ พอเห็นความคิดขึ้นมา เห็นไหม นี่เขาบอกว่า

ถาม : เหมือนเรายืนมองอยู่ ความคิดที่เราว่าไม่มีใครอีกคนหนึ่งทีปล่อยความคิดออกมา แต่เราได้แต่ยืนมอง ทำอะไรไม่ได้

ตอบ : พูดถึงถ้าสติมันทันนะ นี่สติมันทันความคิด ถ้าสติทันความคิด ความคิดมันดับเหมือนเราบอก ทุกคนบอกว่าเรามีกิเลส แต่กิเลสอยู่ไหนไม่รู้ ถ้าเราทำอะไรผิด หรือเราคิดสิ่งใดผิดนะ แล้วเรามีสติตามความรู้สึกทันนี่เราอายนะ เวลาเราทำอะไรผิด แล้วเรารู้ว่าเราผิดนี่มันอายนะ ถ้าเรารู้ว่านี่เราทำผิดแล้ว แต่ถ้าเราทำอะไรผิดแล้วเราไม่รู้ล่ะ แล้วมีใครมาบอกว่าเราทำผิดนะเถียงหัวชนฝาเลย มันเถียงจนตาย เพราะมันไม่รู้ว่ามันผิดใจ

เวลามันผิด มันไม่เห็นความผิดมัน ใครมาบอกว่าเราผิดนะ เถียงจนตาย เถียงหัวชนฝาเลยไม่ผิดๆ เหตุผลร้อยแปดพันเก้ามันเอามายืนยันความไม่ผิดของมัน แต่จริงๆ ก็คือผิด แต่ไม่รู้รู้สึกตัว แต่ถ้าวันไหนรู้สึกตัวว่าผิดนะ มันอาย ไม่ต้องให้ใครบอกหรอก มันอายนะ “เออ! เราทำผิดนะ เราทำผิด” มันมีความละอาย

เราใช้ปัญญาตามความคิด เห็นไหม สติตามความคิดไป พอมันทัน นี่มันเห็นใจ

เขาบอกว่า เหมือนมีอีกคนหนึ่งปล่อยความคิดออกมา เราได้แต่ยืนมอง เห็นไหม ยืนมองนี่สติมันทัน ถ้ายืนมอง มันมีคนที่ยืนมองเขา มันมีจิต มีความรู้สึกรู้จักความคิดใจ ความคิดมันลากเราไปถูกลู่ก้างเลย ความคิดนี้มันทำให้เราทุกข์ยากมากเลย เรามีปัญญาอบรมสมาธิ

ที่ว่าจิตๆ จิตหลวงปู่คุณปู่คุณย่าๆ แต่ความจริงถ้าพูดคำเต็มๆ ก็คือปัญญาอบรมสมาธิ คือมันมีสติทันความคิดเข้ามา ความคิดมันก็ปล่อย พอปล่อยมันก็มีผู้ยื่นดู ยืนดูมันก็เห็น ถ้ายื่นดู มันเห็นนะ นี่จิตเห็นอาการของจิต

แต่ถ้าคนใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พอมันปล่อยแล้ว “อิม! ปล่อย นิพพาน ปล่อยแล้วก็เป็น นิพพาน ปล่อยแล้วก็เป็นความว่าง” เห็นไหม นั่นแหละคือสมาธิ แต่เป็นมิจฉา มิจฉาเพราะอะไร เพราะหลง ถ้ามันมีสติ มันมีสมาธิใช่ไหม มีสมาธิมันไปปรับรู้นะ นี่เป็นสัมมา สัมมาสมาธิคือมันมีสติ มันมีสติ มีความรู้สึกในตัวสมาธินั้น แล้วมันเอาสมาธินั้นออกทำงาน มันเป็นประโยชน์ นี่ก็เป็นสัมมา ถ้าเป็นมิจฉานะ เป็นมิจฉามันปล่อยนะ ปล่อย “อิม! นิพพาน โอ้ย! ว่างหมดเลย โอ้ย! ดีดี” นั่นแหละมิจฉา

มิจฉาคือหลงใจ หลงความรู้สึกนึกคิดของตัวเองนั่นคือมิจฉา แต่ถ้ามันมีสัมมาสมาธิ ก็เป็นสมาธิไม่ใช่ปัญญา ปัญญาจะเกิดขึ้นต่อเมื่อเรามีสติปัญญาแล้วจับใจ เห็นไหม ใครปล่อยความคิดมา ความคิดที่ออกไปแล้วมันไปทำร้ายใครบ้าง ความคิดนี้ออกไปทำร้ายใคร ความคิดนี้ออกไปทำความดีให้ใคร ถ้าความคิดออกไปทำร้ายใคร ความคิดออกไปทำความดีให้ใคร เห็นไหม รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร

ถ้าเห็นทันนะ มันปล่อย มันปล่อยเข้ามาเรื่อยๆ มันขาดได้ พอขาดได้สมาธิทำได้ชัดเจน ขึ้น พอมันจับความคิดที่มันเสวยอารมณ์นะ จับอาการของใจได้ พิจารณาไปมันจะเป็นขั้นแล้ว ถ้ามันปล่อยขั้นได้มันจะละเอียดเข้ามา นี่พูดถึงว่าถ้าสติมันทันความคิดนะ

ถาม : แล้วหนูก็มีความรู้สึก ว่า นี่ไงที่ว่าเป็นเรา แม้แต่ความคิดเรา เรายังคุมไม่ได้เลย น้ำตาไหล

ตอบ : นี่ถ้ากำหนดพุทโธ เวลาความคิดไม่ใช่เรา จับความคิดได้ ความคิดมันยังเป็น อนัตตา มันยังเป็นเลย นี่มันมีความรู้สึกอย่างไร น้ำตาไหลเพราะเกิดกรรมสังเวชใจ ถ้าพูดถึงเรา ทำอย่างนี้ เราพิจารณาของเราอย่างนี้มันจะเข้ามา มันจะเป็นปัญญาที่ว่าภาวนามยปัญญา ปัญญา เกิดขึ้นจากการภาวนา ไม่ใช่ปัญญาเกิดขึ้นจากสุดมยปัญญา ปัญญาเกิดขึ้นมาจากการศึกษา

ปัญญาเกิดขึ้นมาจากจินตนาการ ถ้าปัญญาเกิดขึ้นมาจากการจินตนาการ ปัญญาอย่างนั้น มันปัญญาใหม่? เป็น ไบรท์ใหม่? ไบรท์มาก อธิบายได้ชัดเจนมาก แต่ไม่ได้แก้กิเลสหรอก

มันจะมาเสริมกิเลส เสริมที่ไหน เสริมที่เราไม่รู้ “โอโฮ! ปัญญาเกิดขึ้น เรารู้ธรรมะ เราเข้าใจสิ่งต่างๆ” มันจะมาเสริมกิเลสของตัว ปัญญาอย่างนั้น สุตมยปัญญา

แต่ถ้าเป็นภวานามยปัญญานี้มันสำรอกใจ มันสังเวช มันเศร้า มันเศร้าใจ เศร้าว่ากิเลสทำไมมันร้ายนัก กิเลสมันควบคุมเรา มันทำให้เราหลง พอเราทันขึ้นมามันเศร้า มันเศร้า มันเห็นโทษ เห็นโทษมันก็คลาย คลาย นี่มันจะเป็นประโยชน์เข้าไป

ถ้าพุทโชนี้มันเป็นอย่างนี้ พุทโธหรือปัญญาอบรมสมาธิ หรือวิปัสสนามันเป็นอย่างนี้ นี่ภวานาแบบพระป่า

แต่ถ้าภวานาแบบมิจานี้มันเป็นโลกๆ โลกสร้างกลไกขึ้นมา คือสร้างระบบขึ้นมา สร้างระบบความคิดขึ้นมา สร้างสิ่งที่ตัวเองเข้าใจขึ้นมาแล้วให้เดินตามนั้น พอเดินตามนั้นเสร็จ พอจบก็เป็นโศดาบัน พอจบระบบที่เราตั้งขึ้นมาก็เป็นสภิกาคามี จบระบบที่เราตั้งขึ้นมา...นี่กิเลสมันสร้างภาพลวงขึ้นมา แล้วสร้างค่ายกลขึ้นมา แล้วเราก็ไปติดค่ายกลของตัวเอง ไปติดค่ายกลของกิเลสไป

กิเลสมันสร้างสถานะขึ้นมา แล้วเราก็ทำตามนั้นนะ ตามนั้นคืออะไร? ก็พุทธพจน์ไง พุทธพจน์มีอยู่แล้วไง ก็ตั้งขึ้นมาแล้วทำตาม เป็นจริงไหม? ไม่เป็น มิจจา หลง หลงไปตามกิเลสต่างๆ ที่ปฏิบัติธรรมนั้นแหละ มันก็หลงตามมันไป นี่พูดถึงว่าข้อที่ ๑ เขาบอกว่าเขาภวานาพุทโธแล้วเขามีอาการแบบนี้ ถ้ามีอาการแบบนี้มันก็ทำแบบนี้

ถาม : ๒. แต่ระยะนี้หนูจะมีเหตุการณ์ชีวิตประจำวันเกิดขึ้น แล้วหนูสังเกตตัวเองตลอดเวลาว่าเรารู้สึกอะไรไหม อารมณ์เปลี่ยนแปลง ความรู้สึกจากจิตมันเหมือนปกติ แต่สักพักหนึ่งมันออกไปที่กาย พอออกไปที่กายเหมือนแข็ง

ตอบ : ความรู้สึกตัวแข็ง ความรู้สึกต่างๆ สิ่งนี้มันจะเอาสิ่งนี้มาเป็นอุปสรรคแล้ว

นี่เวลาคนภวานาไปนะ เริ่มต้นเราจะภวานาของเราได้ เราภวานาของเรา เราภวานาแล้วมันจะมีผล มีผลคือจิตของเราเย็น จิตของเราเห็น นี่ธรรมโอสธัง เวลาจิตสงบขึ้นมามันก็มีหลักมีเกณฑ์ในใจ เวลาใช้ปัญญาไปแล้วมันสะท้อนหัวใจมากนะ มันสำรอก มันคาย นี่มันเป็นประโยชน์แล้ว แต่กิเลสที่มันละเอียดกว่า กิเลสที่มันละเอียดกว่าเพราะกิเลสมันตั้งตัวไม่ทัน

เวลาเราไม่เคยปฏิบัติเลย กิเลสคือมารที่มันครอบคลุมใจเรา มันใช้ความรู้สึกนึกคิดของเราอยู่ในอำนาจของมัน เราคิดตามมันไปตลอดเวลา แล้วมันก็คิดว่าเรานี้อยู่ในอำนาจของมันตลอด แต่พอเรามาปฏิบัติธรรม แล้วพอจิตของเราไปเห็นอาการต่างๆ เห็นไหม มันเศร้า มันมีความเศร้า น้ำตาไหลพรากต่างๆ กิเลสมันบอกว่า โอ้โฮ! เราพลาดไปแล้ว

นี่จิตดวงนี้ได้ปฏิบัติธรรม จิตดวงนี้มีธรรมโอสถ จิตดวงนี้รู้ถูก รู้ผิด

พอจิตรู้ถูก รู้ผิดใช้ใหม่ เวลาปฏิบัติไป ก่อนหน้านั้นกิเลสมันเปลอ เราก็ปฏิบัติได้ผลมาก พอกิเลสมันรู้ว่าจิตดวงนี้ปฏิบัตินะ รู้ถูก รู้ผิดแล้ว กิเลสมันพื้ขึ้นมาแล้ว กิเลสมันจะครองใจนี้แล้ว พอครองใจนี้ พอเราปฏิบัติต่อไป เห็นไหม นี่จิตสงบแล้วมองไปที่กาย เห็นกายมันแข็งเ็นง่าก็แข็ง พอกิเลสมันตื่นเ็นง่า พอกิเลสมันตื่น ปฏิบัติไปมีอุปสรรคแล้ว นี่จิตดวงทุกดวงจิต เวลาปฏิบัติไป ถ้ากิเลสมันเปลอนะ ปฏิบัตินี้ แหม! ราบรื่น ดิงามหมดเลย พอกิเลสมันตื่นขึ้นมานะ ล้มลุกคลุกคลาน

แล้วกิเลสมันคือใครละ

กิเลสคือความสะสมมาในใจ เวนกรรมของใครสร้างมาอย่างใด มันมีเวรมีกรรมจากใจดวงนั้น ฉะนั้น เวลาใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้น กิเลส นี่เวรกรรมในใจ ถ้ามันไม่ได้แสดงตน เราปัจจุบันเ็นง่า ปัจจุบันเราศรัทธาในศาสนา เราศรัทธาในการประพฤติปฏิบัติ แล้วเราปฏิบัติขึ้นมาได้ผล มันสะท้อนถึงกิเลสหมดนะ

ฉะนั้น ถ้ามันออกมาอยู่ที่กาย ออกมาอยู่ที่ต่างๆ แล้วมันแข็ง มันเกร็ง นี่เราวางได้ เราวางได้ กลับมาที่พุทโธ ถ้ากลับมาที่พุทโธๆ มันกลับไปสู่ตัวจิต

ถ้าจิตมันออกไปรู้ที่กาย นี่มันยื่นมือออกไป พอยื่นมือออกไปจับสิ่งใดแล้วมันก็ผิดพลาด ถ้าความผิดพลาด เราจะพยายามพิสูจน์มันก็จะตามแต่กิเลสมันหลอกไปเรื่อยๆ ถ้าเราปล่อยวางสิ่งนั้นแล้วพุทโธซัดๆ กลับมาสู่ที่ใจ คือเราปล่อยมือ มือปล่อยจากวัตถุที่เราจับต้อง ที่เราสงสัยมือจับต้องสิ่งใดสงสัย เราก็จะพิสูจน์สิ่งนั้น ยิ่งพิสูจน์สิ่งนั้น สิ่งที่น่าหนักในมือนั้นจะมีมากขึ้น ความที่สงสัยมันจะมากขึ้น...วางซะ ในเมื่อวิภาวะ จิตใจดวงนี้ยังไม่เข้มแข็งพอที่จะพิสูจน์ตรวจสอบสิ่งใดได้ วางสิ่งนั้นแล้วพุทโธเข้ามา ปล่อยวาง

ไม่ต้องไปสงสัยว่ามันแข็งที่ไหล่ มันแข็งที่ไหน...ไม่มีอะไรแข็ง มันก็ปกตินี้แหละ แต่ ด้วยทฤษฎี ด้วยความเห็นผิด ด้วยความยึดของมัน เห็นใหม่ คุณติเวลาอุปาทานมันเกิดที่ไหน มันจะมีผลไปตามนั้นนะ นี่กิเลสมันหลอก พอกิเลสมันตื่นแล้วมันหลอกนะ คนปฏิบัตินี้หัวปั่นหมดเลย

เราปล่อย ปล่อยให้ร่างกายมันจะแข็ง มันจะมีสิ่งใดที่ผิดปกติ มันจะเกร็งนี่ปล่อย พุทโธไว้ พุทโธซัดๆ พุทโธซัดๆ คือว่าไม่ให้กิเลสมันปล่อยจากกายมา มันก็มาคิดที่ความรู้สึกนะ มันคิดหมดนะ เวลากิเลสมันตื่นแล้ว ทำอะไรไปมีอุปสรรคไปหมด พุทโธซัดๆ ไว้ หรือใช้ปัญญา อบรมสมาธิ ปล่อยวาง ปล่อยให้มันซัดเข้ามา เคี้ยวพอปล่อยแล้วนะ ไม่เห็นมีอะไรแข็งเลย ที่บอกว่าแข็ง สิ่งใดที่แข็ง ไม่เห็นมีเลย มันปล่อยหมด พอมันปล่อยหมด เพราะเป็นนามธรรม นามธรรมคือนามธรรม นามคือความรู้สึก ถ้านามคือความรู้สึก นามธรรมมันมีอะไรไปกอดถ่วง มัน มีอะไรไปกอดถ่วงมัน

ที่นี้นามธรรมไม่มีอะไรไปกอดถ่วงมันได้ มันถึงอย่างไร มันอ้างว่าบามันแข็งไป ไปดูรูปภาพนั้น ไปดูรูปภาพนี้...ปล่อยหมด ให้จิตสงบเข้ามา พอจิตสงบแล้วนะ เราพิจารณาของเรา จับสิ่งใดได้พิจารณาไปได้

เพราะสิ่งที่เราเห็นนะ เราเห็นของเรา เวลาพิจารณากาย เวลาพิจารณาเวทนา พิจารณาถึงความรู้สึกนึกคิด เวลามันเป็นอนิจจัง แม้แต่ความคิดเรายังคุมไม่ได้เลย แม้แต่สิ่งใดที่เกิดขึ้นมา เรายังคุมไม่ได้เลย มันถึงเป็นอนัตตาไป พอเป็นอนัตตามันเห็นตามความเป็นจริงไป มันก็น้ำตาไหล น้ำตาพรุ้งพรุเลย

น้ำตาพรุ้งพรุ นี่น้ำตาที่ชำระล้าง กับน้ำตาที่สะสมนะ น้ำตาที่เจ็บช้ำน้ำใจ น้ำตาที่เกิดอย่างนี้มันจะเหยียบหัวใจนะ น้ำตาที่มันออกมาชำระล้าง น้ำตาเหมือนกัน เห็นใหม่ เวลาคนพลัดพรากจากกัน เวลาเจอหน้ากัน โอ้โฮ! กอดคอกันร้องไห้ มันดีใจ น้ำตาที่สุข น้ำตาที่เรามีความซาบซึ้ง กับน้ำตาที่เจ็บช้ำ น้ำตาที่มันเหยียบย่ำ เห็นใหม่ น้ำตาเหมือนกัน แต่มันเกิดมาจากคนละเหตุผลกัน

ฉะนั้น สิ่งที่เราเห็นแล้วนี่น้ำตาไหล น้ำตาพราก นี่มันเป็นอนัตตา แต่ถ้ามันยึดมันมันนี่แก้ไขอย่างนี้

นี่พูดถึงว่าข้อ ๑ คือกำหนดพุทโธแล้ว

ข้อ ๒ เวลากำหนดพุทโธแล้วมันมีการเกร็ง การต่างๆ แล้ว อุปสรรคนี้ไม่ใช่อยู่ที่พุทโธ ไม่ใช่อยู่ที่สิ่งใดๆ เลย อยู่ที่กิเลสของเรา อยู่ที่เวรกรรมของเรา แล้วต้องแก้ไขตามนั้น อย่าไปโทษพุทโธ อย่าไปโทษการปฏิบัติ โทษถึงกิเลสของเรา

นี่ข้อ ๓/๑ ไซ้ใหม่

ถาม : หลวงพ่อคะ หนูขออนุญาตเล่าสักนิดหนึ่ง หนูเคยปฏิบัติ พิจารณาแบบเวทนา สูดๆ แบบยุบหนอพองหนอ ถึงเวลาสูดๆ มันจะดับไปเอง ดับไปแล้วไม่เหลืออะไรเลย ไม่เหลือสิ่งใดเป็นจุดเดียวหมดเลย อยู่ระหว่างคิ้ว อยู่อย่างนี้ มีคสนิท แล้วมันก็คลายจากสมาธิ ก็รับรู้เท่านี้ แล้วก็มาปฏิบัติใหม่ถึงงว่าสิ่งนั้นคือสิ่งใด (นี่เป็นคำถามนะ)

ตอบ : เวลาพิจารณาเวทนา เห็นใหม่ เพราะการยุบหนอพองหนอ “หนอ หนอ หนอ” มันจุดใจจุดหนึ่ง เห็นใหม่ รู้ตัวทั่วพร้อมตามไป พวกอกิธรรมตามไปอย่างนี้จุดหนึ่ง เราใช้คำว่า “สติปัฏฐาน” ถ้าจิตมันปล่อยฟุ้งซ่านมันก็ว่ามันทุกข

นี่เรามาปฏิบัติกัน เราพุทโธๆ พุทโธต้องพุทโธๆ

“พุทโธมันจะได้อะไร พุทโธเป็นสมณะไม่มีสิ่งใดเลย ต้องใช้ปัญญา ปัญญารู้ตัวทั่วพร้อม” หนอไปหมดเลย หนอก็หยุดใจ หยุดก็สติปัฏฐานไว้ไง สติปัฏฐานจุดนั้นไง ถ้าไม่ได้ ไม่ได้ก็หนออยู่นั่น ต้องซ้ำๆ นี่สติปัฏฐานไว้

ถ้าจิตมันสติปัฏฐานไว้ จิตที่มันสติปัฏฐานไว้มันจะดำเนินการอะไรต่อไปได้ไหม แต่ถ้ามันไม่สติปัฏฐานไว้ ไม่สติปัฏฐานไว้ก็ฟุ้งซ่าน ไม่สติปัฏฐานไว้มันก็คิดร้อยแปดไป พอคิดร้อยแปดเราก็ไม่ให้คิด มันเป็นอิสระภาพไซ้ใหม่ เราก็คิดจุดใจจุดหนึ่ง “หนอ ก้าวหนอ รู้หนอ เขยียดหนอ หนอๆ” จิตมันก็ไม่คิดต่อไปไซ้ใหม่ สติปัฏฐานไว้

แล้วถ้าสติปัฏฐานไว้ พอมันรู้จิตไว้ จิตนี้มันมหัศจรรย์ เป็นได้หลากหลาย พอสติปัฏฐานไว้ มันไม่คิดออกไปนอกเรื่อง มันก็ปล่อยหมด พอปล่อยหมดแล้วทำอย่างไรต่อ “อ้าว! รู้ตัวทั่วพร้อมนี่เป็นวิปัสสนา”

ไม่ไซ้! เป็นมิจฉา นี่มิจฉาเพราะมันหยุดหมด

เห็นไหม นี่รู้จักเวทนา กระทบขามันจะหัดหัดใช่ไหม เวณาก็เวทนาหนอ ปวดหนอๆ ปวดจนหายปวดเลย ปวดหมด หายหมด แล้วเป็นอย่างไรต่อ เหลือจุดคำๆ หยุดอยู่เฉยๆ แล้วไปไหนต่อ ไปไหนต่อ

เพราะมันไม่เป็นวงจรศีล สมาธิ ปัญญา มีศีลเป็นความปกติของใจ พอใจปกติ นี่ทำความสงบของใจ ถ้าใจสงบแล้วออกใช้ปัญญา

ฉะนั้น ข้อ ๓/๒ เวลาข้อ ๓/๒ นะ นี่พิจารณาเหมือนกัน เวลาพิจารณา เห็นไหม พิจารณาเวทนาเหมือนกัน พิจารณาที่ขา

ถาม : ตอนนั้นท่านอาจารย์สอนว่าให้พิจารณาเวทนา

ตอบ : เวลาพิจารณาเวทนา พอจิตมันพิจารณาเวทนา บอกเวทนาสุดเหมือนกัน แต่ให้พิจารณาเป็นเวทนา นี่พิจารณาเป็นอนัตตา แล้วตัวเราก็ก่เกิดขึ้นมาว่า

ถาม : แล้วตัวเราก็ก่ขึ้นมาเองว่า ใจ ร่างกายนี้ไม่ใช่เรา มันเศร้า มันน้ำตาไหล แล้วมันก็ปล่อยเวทนา เหลือแต่ความรู้สึกจุดเดียวเหมือนกัน แต่คราวนี้ในที่สว่างเหมือนเมฆ ลักกระยะหนึ่งแล้วคลายออกมา คราวนี้ความรู้สึกสลัดใจ มันคงคิดว่าเป็นตัวของเรามา นานแสนนาน หนูมีความคิดเองว่าครั้งนี้มันมีผลต่อจิตใจ

ตอบ : มันมีผลต่อจิตใจ ถ้าเราพิจารณานะ เรากำหนดพุทโธๆ หรือเราพิจารณาปัญญาอบรมสมาธิก็แล้วแต่ พอจิตมันสงบเราจับเวทนา กาย เวทนา จิต ธรรม เวลาพิจารณา กาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม ใครเป็นคนพิจารณา

เวลาหนอนี่หนอๆ รู้ๆ รู้จนหายไปเลย ปล่อยหมด

แต่เวลาจิตมันสงบนะ จิตมันจับ จิตนี้จับ จิตนี้เห็นกาย จิตนี้เห็นเวทนา จิตนี้เห็นจิต จิตนี้เห็นธรรม

เวลาจิตเห็นเวทนา เวทนาไม่ใช่จิต เพราะจิตมันจับเวทนา จิตเป็นผู้พิจารณาเวทนา พอพิจารณาเวทนา นี่มันปล่อยเวทนา ใครเป็นคนปล่อย? จิตเป็นคนปล่อย จิตเป็นคนปล่อยเวทนา จิตมันมีตัวของมัน พอจิตมีตัวของมัน มันก็รู้ๆ นี่ไงเป็นอนัตตา เป็นอนัตตามันก็ปล่อย ปล่อยแล้วสักกระยะหนึ่งมันมีความรู้สึกตัวของมัน

ถาม : นี่มันมีความรู้สึก มันมีความสลดใจ มันคงคิดว่าเป็นมันมานานแสนนาน

ตอบ : “มันคงคิดว่า” เห็นไหม ปัญญามันเกิด ตัวจิตมันเกิด

ถาม : ตัวจิตมันคงคิดว่าเป็นของมันมานานแสนนาน

ตอบ : มันนานแสนนานจนไม่มีภพไม่มีชาติใจ นี้ภพชาติมันมา มันเป็นของมันนานแสนนาน แล้วพอมันรู้ขึ้นมา มันเป็นมานานแสนนานแล้วมันปล่อย ใครเป็นคนปล่อย นี่จิตมันพิจารณาเวทนา เห็นไหม

ถ้าเราพิจารณาเวทนานะ ถ้าผู้ปฏิบัติใหม่ เวลาเป็นเวทนานี้รู้สึก! เวทนาเจ็บ เวทนาปวด เวทนาเป็นเรา พอเวทนาเป็นเรานะ มันเจ็บปวดนัก แต่ถ้าจิตมันสงบ จิตสงบมันจับเวทนา เวทนาไม่ใช่เรา จิตมันจับเวทนา เหมือนกับของร้อน แล้วมันมีเครื่องมือไปจับของร้อน เห็นไหม มันพลิกแพลงได้ แต่ถ้าของร้อน เราเป็นของร้อนละ เราเป็นของร้อนละ ถ้าจิตมันสงบแล้วตัวจิตมันจับเวทนา

พอจับเวทนานะ เวทนาไม่ใช่เรา มันจะพิจารณาเวทนา นี่ใครเป็นเวทนา แข็งเป็นเวทนา ขาเป็นเวทนา จิตเป็นเวทนา ตัวเราเป็นเวทนาหรือ เวทนาคือความสุข ความทุกข์ นี่จิตมันเป็นหรือ ถ้าจิตมันเป็นมันต้องอยู่กับเราตลอดไปสิ เวลามันปล่อยเวทนามันเหลืออะไรละ มันเหลืออะไร

นี่ถ้าพิจารณาแบบวิปัสสนามันเป็นแบบนี้ มันไม่พิจารณาแบบหนอ

ถ้าหนอจบแล้วมันคือสตาฟ สตาฟแล้วมันไม่มีใครไปและไม่มีใครมา คือความรู้เป็นเราทุกอย่างเป็นเราไปหมดเลย แล้วเราก็ดับไปด้วย แล้วมันเหลืออะไร แต่ถ้าพุทโธๆ หรือปัญญาอบรมสมาธิมันมีตัวจิต มันมีตัวสมาธิ แล้วตัวสมาธิเป็นผู้จับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรมตามความเป็นจริง แล้วมันก็แยกใจ แยกเวทนา เห็นไหม เวทนาเป็นเรา

เราบอกกายเป็นกาย กายมันคืออะไร นี่เห็นนิมิตก็เป็นกาย กายคืออะไร ถ้าใช้ปัญญาพิจารณา นี่กายมันเกิดอย่างไร มันพิจารณาของมันได้ มันมีผู้พิจารณา มันมีจิตเป็นผู้พิจารณา กายพิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม เวลามันปล่อย เห็นไหม กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์

เป็นทุกข์ แล้วจิตรวมลง เวลาพิจารณาจิต ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕ แล้วใครพิจารณาชั้น ๕ ละ แล้วใครปล่อยชั้น ๕ ละ

นี่มันแตกต่างกัน มันแตกต่างกันนะ ถ้าสติมันทันความคิด นี่มันจากความรู้สึก สติมันตามทันแล้ว ถ้ามันเป็นหนอ มันเป็นอกิธรรม มันก็เป็นเรื่องของมันไป ถ้าเรื่องของมันไป มันก็จบไปเรื่องของมัน นี่พูดถึงเขาถามว่า

ถาม : ๓/๑. พิจารณาเวทนาแบบยุบหนอพองหนอ พิจารณาจบแล้วจิตมันดับ มันดับหมด แล้วมันรู้สึกที่ระหว่างคืออย่างเดียว

แต่พิจารณาเวทนา โดยที่ที่กำหนดพุทโธแล้วพิจารณาเวทนา เวลาพิจารณาเวทนา ถ้ามันปล่อยเวทนาไปแล้วมันมีความสลด มันมีความคิดเป็นตัวเองว่าเราเป็นตัวเรามาแสนแสนนาน หนุกิดเอาเองว่าครั้งนี้มันมีผลต่อจิตใจแน่นอน เพียงแต่ไม่รู้ว่ามันมีผลอย่างไร หนุกิดถูกหรือเปล่าคะ

๒ ครั้งที่หนูเห็นนี่มันมีความแตกต่างกันอย่างไร และเหมือนกันอย่างไรคะ

ตอบ : เห็นเวทนาเหมือนกันแต่มันคนละชั้น เห็นเวทนาแบบหนอๆ ก็เห็นแบบโลกๆ เห็นแบบโลกียะ แต่ถ้าจิตสงบแล้วนะถ้าเห็นเวทนา นี่จิตเห็นเวทนา กับที่ที่เราเห็นเวทนาแบบโลกๆ สรรพสิ่งเป็นเราทั้งหมด อยู่เป็นเรื่องโลกๆ แล้วปฏิบัติเป็นเรื่องโลกๆ ปฏิบัติแบบประเพณีวัฒนธรรมมันก็อยู่ในเรื่องของโลกๆ เกิดขึ้นกับโลก ตั้งอยู่กับโลก แล้วปล่อยอยู่กับโลก

แต่เวลาพิจารณาแบบพุทโธ ถ้าจิตมันสงบแล้วนะ จากโลก เริ่มต้นจากโลก พอพิจารณาแล้วมันก็อยู่ระหว่าง เห็นไหม ระหว่างที่ว่ามันจะเริ่มจากเป็นโลกุตตระ พอพิจารณาเป็นโลกุตตระ ถ้าพิจารณาก็เป็นธรรม เป็นธรรมมันปล่อยแล้วมันมีผู้ปล่อย ผู้รู้ ผู้เห็น แล้วมัน ยถาภูต เกิดญาณทัสสนะ เกิดความรู้ โอ๊ย! มันเกิดต่อเนื่องไปเลย แต่มันเป็นอะไรล่ะ? มันเป็นนามธรรม มันเป็นความรู้สึก

“ถ้าความรู้สึกแล้วก็ต้องพูดออกมาให้เป็นปริยัติสิ พูดออกมาให้เป็นพระไตรปิฎกเลย ขึ้นนั้นๆ”

ปัญญาคนมันไม่เหมือนกันหรือ ปัญญาคนทำอย่างนั้นไม่ได้

ฉะนั้นว่า

ถาม : มันแตกต่างและเหมือนกันอย่างไร

ตอบ : มันไม่เหมือนกัน ไม่เหมือนกันที่เราทำอยู่นี้แหละ ฉะนั้น สิ่งที่เราพูดมานี้เราพูดมาเพื่อประโยชน์นะ คำถามมันถามมาอย่างนี้ เราตอบแล้ว เราตอบแล้วนะ ทีนี้ตอบอันนี้จบ

ฉะนั้น ต่อไปข้อ ๑๐๕๑.

ถาม : ข้อ ๑๐๕๑. เรื่อง “หนังสือพิจารณาจิต”

ผมได้อ่านหนังสือเล่ม “สมมุติว่าจิต” หน้า ๔๕ อาจารย์ได้กล่าวถึงหนังสือ ชื่อหนังสือ “การพิจารณาจิต” เล่มไหนครับ

ตอบ : ถ้า “สมมุติว่าจิต” เวลาคำว่า “สมมุติว่าจิต” จิตนี้เป็นนามธรรม ถ้าจิตนี้เป็นนามธรรม ถ้าจิตโดยโลกๆ มันก็คุยกันได้ แต่เวลาถ้ามันเป็นธรรมที่สูงขึ้นๆ มันเป็นอกุปปธรรม มันเหนือโลก ฉะนั้น เวลาเขาจะคุยกันเขาก็สมมุติว่าจิต เราใช้คำว่า “สมมุติว่าจิต”

แล้วถ้าจะพูดถึงเรื่องจิตให้ชัดเจน เรบอกว่าการพิจารณา เราเคยพิจารณาจิต การพิจารณาจิตนี้เคยเทศน์ไว้ แล้วพิมพ์อยู่ในหนังสือ “ปลุกดอกบัวที่ใจ” แล้ว “การพิจารณาจิต” เป็นกัณฑ์สุดท้าย มันมี ๔ กัณฑ์ในหนังสือ “ปลุกดอกบัวที่ใจ” การพิจารณาจิต อ่านเล่มนั้นแล้ว ก็วิถีแห่งจิต จิตที่มันเป็นไปแล้วเทียบกัน ฉะนั้น เวลาพูดถึงเราพูดเอง

ฉะนั้น เขาถามกลับมาว่า

ถาม : ผมได้อ่านหนังสือเล่ม “สมมุติว่าจิต” หน้า ๔๕ อาจารย์ได้กล่าวถึงหนังสือชื่อ “การพิจารณาจิต” เล่มไหนครับ

ตอบ : เล่ม “ปลุกดอกบัวที่ใจ” กัณฑ์ที่ ๔ กัณฑ์สุดท้าย เอวัง